

स्थानीय राजपत्र प्रकासन सम्बन्धी कार्यविधि , २०७५ को
अनुसूची-२

(दफा ४ तथा अनुसूची-१ को भाग-२ सँग सम्बन्धित)

विरुवा गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ०३

संख्या: ०४

मिति: २०७६।०४।१९

भाग-२

विरुवा गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय , स्याङ्जा

नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) बमोजिम मिति २०७६।०४।१९ गते विरुवा गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले बनाएको “विरुवा गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि-२०७६” सर्वसारधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

प्रस्तावना

विपद्को दृष्टिकोणबाट नेपाल संसार कै संवेदनशील देशहरू मध्ये एक हो । अव्यवस्थित बसाइसराई, जथाभावी वन फडानी तथा अतिक्रमण, अवैज्ञानिक तथा अव्यवस्थित खेती प्रणाली, जनसंख्याको बढ्दो चाप, अव्यवस्थित शहरीकरण, अनियन्त्रित भौतिक संरचना निर्माण, जलवायुजन्य जोखिम, जनचेतनाको कमी जस्ता कारणले हरेक वर्ष हुने बाढी पहिरो, महामारी, झाडापखाला, आगलागी र भूकम्प जस्ता दुर्घटनाबाट हजारौं मानिसहरूको मृत्यु हुने गरेको छ । त्यसै गरि हाल विश्वव्यापी महामारीको रूपमा देखापरेको कोरोना भाइरस (Covid-19) समेत ठूलो विपद्को रूपमा देखापरेको छ। यस्ता प्रकारका विपद् तथा महामारीबाट नागरिकको जिउधन क्षतिको अतिरिक्त भौतिक संरचनामा समेत क्षति पुग्दा आर्थिक, सामाजिक विकासमा समेत ठूलो नोक्सानी व्यहोर्नु परेको छ। यसरी हुने गरेका मानवीय तथा भौतिक क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष तथा कोरोना भाइरस कोषमा जम्मा भएको रकमलाई एकीकृत गरी गाउँपालिकाको विपद्कोष खडा गरी सोही कोष मार्फत खर्च गर्न वाञ्छनिय भएकोले विरुवा गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा २७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी विरुवा गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ तर्जुमा गरी लागु गरेको छ ।

उद्देश्य:

- (क) विपद्मा परेका पीडितलाई उद्धार र पुनःस्थापना गर्ने कार्यकालागि सबै सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रको सहयोगमा जनसहभागिता समेत जुटाउनु
- (ख) भवितव्य, महामारी तथा प्रकोपजन्य अवस्थामा नियन्त्रण, रोकथाम, उपचार तथा राहतको व्यवस्थापन गर्नु ।
- (ग) विपद्का लागि अत्यधिक जोखिम क्षेत्र पहिचान तथा नक्साङ्कन गरी जनचेतना अभिवृद्धि गर्नु ।
- (घ) विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न समय सापेक्ष नीतिगत र संस्थागत संयन्त्रमा सुधार गर्नु ।
- (ङ) विपद्बाट पीडित पक्षलाई आधारभूत आवश्यकताका लागि तत्कालै राहत उपलब्ध गराउनु ।
- (च) विकास निर्माण तथा भौतिक संरचनाको निर्माण गर्नु र वातावरण मैत्री प्रणालीमा जोड दिन जनचेतना जगाउनु ।
- (छ) विपद्को जोखिम न्यूनीकरणको लागि उपयुक्त सूचना प्रकोप पूर्वको तयारीका लागि उपलब्ध गराउनु ।
- (ज) राष्ट्रिय योजना आयोगले बनाएको उद्देश्य परिपूर्तिका लागि उन्मुख हुनु ।
- (झ) विपद्का लागि लागुहुने प्रयास रोकथाम मूलक भन्दा उपचार मूलक बनाउनु ।
- (ञ) विपद्ग्रवस्थापनमा काम गर्ने निकायको बीच समयमा नै समन्वय गर्नु ।
- (ट) विपद्सम्बन्धी सूचना दिने प्रविधिको व्यवस्थापन तथा व्यवस्थापन गर्नु ।
- (ठ) Covid-19 को रोकथाम, नियन्त्रण, उपचार तथा राहत प्रदान गर्नु ।
- (ड) विपद्को समयमा एकद्वार प्रणाली लागु गरि पीडितलाई न्यायिक वितरणको व्यवस्था मिलाउने ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भः

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (क) यस कार्यविधिको नाम "विरुवा गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७६" रहेको छ ।
(ख) यो कार्यविधि विरुवा गाउँपालिकाको कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मिति देखी लागु हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसँगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:
 - (क) **विपद् व्यवस्थापन कोष भन्नाले:** विरुवा गाउँपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६ को दफा १२ बमोजिमको कोष सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले विरुवा गाउँपालिकाले स्थापना गरेको यस कार्यविधिको दफा ६ बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष समेतलाई बुझाउँछ ।
 - (ख) **कार्यविधि भन्नाले :** विरुवा गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७७ लाई सम्झनु पर्दछ ।
 - (ग) **व्यवस्थापन समिति भन्नाले :** यस कार्यविधिको दफा ३ बमोजिमको व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - (घ) **गाउँपालिका भन्नाले :** विरुवा गाउँपालिका लाई सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले गाउँ कार्यपालिका र गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय समेत लाई जनाउँछ ।
 - (ङ) **विपद् भन्नाले :** प्राकृतिक वा गैर प्राकृतिक कारणबाट उत्पन्न विपत्तिपूर्ण अवस्था सिर्जना भई धनजन, पशु चौपायाको क्षतिको साथै जीवनयापनमा प्रतिकुल असर परी वा पारी विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति वा समुदायको आफ्नै स्रोत र क्षमताबाट समाधान हुन नसक्ने बाह्य सहयोगको आवश्यकता पर्ने दुःखद तथा कष्टपूर्ण प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् हुन सक्ने विपत्तिपूर्ण अवस्थालाई सम्झनु पर्छ ।
 - (च) **प्राकृतिक विपद् भन्नाले :** बाढी, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खडेरी, आँधी, असिनापानी, भूकम्प, ज्वालामुखी विष्फोट, बाढी, पहिरो, चट्टाड तथा भूस्खलन जस्ता प्राकृतिक कारणबाट उत्पन्न विपद्लाई सम्झनु पर्छ ।
 - (छ) **गैर प्राकृतिक विपद् भन्नाले :** महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट आतङ्क, बर्डफ्लू, र यस्तै प्रकारका संक्रामक फ्लूहरू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क खानी दुर्घटना, औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस वा रसायन चुहावट, विकिरण, ग्यास विष्फोटन, विशाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदुषण वा विनास, भौतिक संरचनाका क्षति तथा विपद्का समयमा गरिने उद्धार कार्यका क्रममा हुने दुर्घटना आदिलाई सम्झनुपर्छ ।
(तर मदिरा सेवन गरेको तथा न्यूनतम सावधानी नअपनाइएको भनी प्रहरी वा स्वास्थ्य संस्थाको मुचुल्काबाट देखिन आएको अवस्थालाई विपद् मानिने छैन ।)
 - (ज) **विपद् व्यवस्थापन भन्नाले :** विपद् जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरण, विपद् पूर्वतयारी, विपद् पुनर्लाभ सँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलापलाई सम्झनुपर्छ ।

- (झ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण भन्नाले: विपद् पूर्व गरिने विपद् जोखिम विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम, विपद् अल्पीकरण तथा विकास कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको मूल प्रवाहीकरण सँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) पूर्व तयारी भन्नाले : विपद् हुनु पूर्व सम्भावित विपद्को प्रतिकारको लागि गरिने सबै प्रकारका तयारी र विपद्को सम्भावित जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरणका कार्य समेतलाई सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२ समितिको गठन

३. व्यवस्थापन समितिको गठन :

- (१) यस कार्यविधिको सञ्चालन तथा आवश्यक नीति निर्माण तथा निर्देशनका लागि देहाय बमोजिमका सदस्य रहने गरी एक व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।
- (क) गाउँपालिका अध्यक्ष – अध्यक्ष
- (ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष – उपाध्यक्ष
- (ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत – सदस्य
- (घ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजक – सदस्य
- (ङ) इलालका प्रशासन कार्यालयका प्रमुख – सदस्य
- (च) वडा प्रहरी कार्यालय प्रमुख – सदस्य
- (छ) सशस्त्र प्रहरी गुल्म प्रमुख – सदस्य
- (ज) प्राविधिक शाखा प्रमुख – सदस्य
- (झ) नेपाल रेडक्रस सोसाईटी शाखा प्रतिनिधी – सदस्य
- (ञ) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख - सदस्य
- (ट) उद्योग वाणिज्य महासंघ प्रमुख/प्रतिनिधी – सदस्य
- (ठ) विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख – सदस्य सचिव

आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन कोष समितिको बैठकमा अन्य विशेषज्ञ समेत आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

४. समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

- (क) गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोषका लागि आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ख) गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोषको संचालनका लागि योजना तर्जुमा गरी गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई कार्यक्रम तय गर्न गराउने ।
- (ग) विपद् घटना घट्नु अगावै जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- (घ) विपद् बाट पीडित भएको व्यक्तिको सन्दर्भमा तथ्याङ्क संकलन गरि विपद्को घटना घटेको ठाउँमा समितिले अनुगमन गर्नुका साथै राहातको कार्यक्रम लागु गर्ने ।
- (ङ) विपद्का लागि पूर्ण तयारीमा रहने ।
- (च) विपद् न्यूनीकरण तथा नियन्त्रणको पूर्वाधार निर्माण गर्न नगरपालिकालाई सिफारिस गर्ने ।

परिच्छेद -३
समितिको बैठक

५. बैठक र निर्णय : (१) समितिको बैठक सामान्यतया ४ (चार) महिनामा एक पटक बस्ने छ । तर तत्कालै बैठक बस्नुपर्ने भएमा जुनसुकै समयमा पनि बस्न सक्नेछ ।
- (२) समितिको बैठक बस्ने प्रयोजनका लागि तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिने छ ।
- (३) समितिको बैठकको निर्णय सर्वसम्मती बाट हुनेछ । सर्वसम्मती हुन नसकेमा तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको बहुमत बाट निर्णय हुनेछ ।

परिच्छेद-४
कोषको स्थापना र सञ्चालन

६. विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना :

(१) विरुवा गाउँपालिका विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६ को दफा १२ बमोजिम विरुवा गाउँपालिकामा आफ्नो एउटा छुट्टै विपद व्यवस्थापन कोष रहने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहाय अनुसारको रकमहरू रहने छन् :-

(क) विरुवा गाउँपालिकाबाट वार्षिक रुपमा विपद व्यवस्थापन कोषमा विनियोजन भएको रकमः।

(ख) यो कार्यविधि लागु हुनु भन्दा अगाडी गाउँपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम विपद तथा महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि खडा गरेको कोरोना भाइरस (Covid-19) रोकथाम नियन्त्रण कोष लगायतका अन्य कोषमा जम्मा भएको रकम ।

(ग) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार बाट प्राप्त हुने अनुदान सहयोग रकम ।

(घ) विभिन्न सरकारी गैर सरकारी संस्था तथा अन्य दाताबाट प्राप्त भएको रकम ।

(ङ) अन्य कुनै श्रोतबाट प्राप्तहुने रकम ।

७. कोषको सञ्चालन :

यस कोषको सञ्चालन विपद व्यवस्थापन कोषको खाता खोली प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गरिनेछ ।

८. कोषमा जम्मा भएको रकम:

यस कोषमा जम्मा भएको रकम विपद व्यवस्थापनका लागि बाहेक अन्य प्रयोजनमा खर्च गर्न पाइने छैन ।

९. लेखा परीक्षण :

यस कोषको आन्तरिक लेखा परीक्षण विरुवा गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखापरिक्षण शाखाबाट र अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट गरिनेछ ।

१०. खाता सञ्चालन :

यस कोषको खाता सञ्चालन विरुवा गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुखको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

परिच्छेद – ५

उद्धार तयारी व्यवस्थापन

११. उद्धार तथा तयारी :

- (क) विपद्को जोखिममा रहेको क्षेत्रको तथा सोको व्यवस्था गर्ने ।
- (ख) तालिम प्राप्त जनशक्तिको साथै विपद्को समयमा राहतको छरितो व्यवस्थाको लागि खोज र उद्धार सामग्रीहरूको लगत अद्यावधिक गर्नुका साथै आपतकालीन खाद्यान्न, औषधि एवं लत्ता कपडाको भण्डारण गर्न समन्वय गर्ने ।
- (ग) सामाजिक एवं गैर सरकारी संघ संस्था एवं पत्रकारहरूको सहयोग समेत लिई गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धीजनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- (घ) विपद्को समयमा विस्थापित परिवारहरूलाई सुरक्षित स्थानमा राखी शिविर सञ्चालन गर्न सम्भव भए सम्म विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र बाहेक तत्कालका लागि अस्थायी रूपमा पुर्नस्थापना गर्न पहिचान गरिएका खुलाक्षेत्रहरू प्रयोग गर्ने ।
- (ङ) आवश्यकता अनुसार क्वारेन्टाइन, आइसोलेसन केन्द्रहरूको स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

परिच्छेद ६

कोषबाट खर्च गर्ने

१२. कोषको प्रयोग :

यस कोषबाट देहाय बमोजिमको काममा देहायबमोजिम रकम खर्च गर्न सकिने छ ।

१. आपतकालिन उद्धार तथा राहत वितरण

- (क) विपद्को घटनामा परी कुनै व्यक्तिको मृत्यु भएको रहेछ भने राहत स्वरूप एकजना भए रु. २५,०००/- र एकै घरका एक भन्दा बढी व्यक्तिको मृत्यु भएमा थप प्रति मृतक रु. १५,०००/- का दरले मृतकका परिवारलाई राहत सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- (ख) विपद्बाट घर पूर्णरूपमा नष्ट भए १०,०००/- (दश हजार रुपैया) खाद्यान्न अन्न अनाज समेत नोक्सानी भै तत्काल गुजाराको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नको लागि रु. ५,०००/- (पाँच हजार रुपैया) आंशिक घर क्षति भई तत्काल मर्मतको रु. ७,०००/- सात हजार रुपैया) तथा गोठ नष्ट भएमा रु. ५,०००/- (पाँच हजार रुपैया) प्रति परिवार राहत सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- (ग) विपद्को घटनामा परी घाइते हुनेहरूलाई सरकारी अस्पतालबाट उपचार गरी घर जान आर्थिक सहयोग स्वरूप प्रति व्यक्ति रु. ३,०००/- (तीन हजार रुपैया) यातायात खर्च दिइनेछ ।

- (घ) विपद्को कारण पशुधन मृत्यु भएमा दुहनो गाई, भैंसी भए प्रतिगोटा रु ८०००/- (आठ हजार रुपैया), दुध दिन योग्य गाई, भैंसी भए रु. ५०००/- (पाँच हजार रुपैया), खसी बोका र माउ बाख्रा भएमा प्रतिगोटा रु. ३०००/- (तीन हजार रुपैया) राहत दिइनेछ ।
- (ङ) विपद्को समयमा पीडित परिवारहरूलाई सुरक्षित स्थानमा राखी शिविर संचालन, आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- (च) पीडितहरूलाई राहत वितरण गर्दा यस कोषको अधिनमा रही गाउँपालिकाले राहत सहयोग उपलब्ध गराउने छ । तर, समितिबाट अनुमोदन गराउने गरी तत्काल उपलब्ध गराउनु पर्ने तोकिएको राहत रकम नगर प्रमुखले पिडितलाई उपलब्ध गराउने छन् यसरी उपलब्ध गराएको रकमको सोध भर्नाका लागि आवश्यक कागजात सहित समितिमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (छ) राहत सहयोग प्राप्त गर्नको निम्ति पीडितले घटना भएको ३० दिन भित्र प्रहरी सरजिमिन मुचुल्का तथा अन्य आवश्यककागजात सहित यस समितिमा निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ। मृतक तथा घाईतेको हकमा स्वास्थ्य संस्थाको प्रतिवेदन आवश्यक पर्नेछ ।
- (ज) कोरोना भाइरस (कोभिड- १९) रोकथाम, नियन्त्रण राहत लगाएतका कार्य तथा यस सँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित स्वास्थ्य सामग्रीहरू (जस्तै मास्क, सेनिटाइजर, ग्लोब्स, पिपिई सेट, डिस इन्फेक्शन स्प्रे र यसको लागि आवश्यक मेशिन, औजार केमिकल आदि), क्वारेन्टाईन तथा आइसोलेसन केन्द्रको स्थापना, सञ्चालन व्यवस्थापन सँग सम्बन्धीत र कोरोना भाइरसको महामारीका कारण क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनमा राख्ने व्यक्तिहरूलाई क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनमा ल्याउँदा र क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनबाट फिर्ता गर्दा लाग्ने यातयात तथा सवारी साधनसमेतका सम्पूर्ण खर्च एवं कोरोना भाइरस (Covid-19) बाट संक्रमित व्यक्तिहरूको उपचार तथा खानपान व्यवस्थापनमा लाग्ने सम्पूर्ण खर्च ।
- (झ) अन्य संक्रामक रोग तथा महामारीको अवस्थामा खर्च गर्नुपर्ने सम्पूर्ण रकम ।

२. यस कार्यविधि बमोजिम राहत प्राप्त गर्दा देहायका कागजातहरू पेश गर्नु पर्नेछ:-

- (क) नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- (ख) सम्बन्धित वडाको सिफारिस
- (ग) घटनास्थलको प्रहरी सर्जिमिन मुचुल्का
- (घ) राहत प्राप्त गर्ने व्यक्तिको निवेदन

परिच्छेद-७

विविध

१३. अनुगमन तथा प्रतिवेदन:

- (१) यो कार्यविधि अनुसार गरिएका काम कारवाहीको सम्बन्धमा गाउँ कार्यपालिकाले अनुगमन गर्नेछ ।

(२) यस कार्यविधि बमोजिम सञ्चालित कार्यहरुको प्रतिवेदन गाउँपालिकाको कार्यपालिकामा पेश गरिनेछ ।

१४. कार्यविधिको संशोधन तथा परिमार्जन : (१) गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषलाई व्यवस्थित बनाउन आवश्यकता अनुसार नगरकार्यपालिकाले संशोधन तथा परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।

१५. खारेजी तथा बचाउ : (१) यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका कुराहरुको हकमा “स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४”, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र अन्य प्रचलित कानूनसँग बाझिएको हकमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

(२) यस कार्यविधि बमोजिम भएका काम कारवाही हरु यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिने छ

(३) विरुवा गाउँपालिकाको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) सम्बन्धी राहत वितरण तथा व्यवस्थापन कार्यविधिको दफा (७) को उपदफा (२) र विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४ को परिच्छेद (७) ग (२) को बुँदा नं १, २, ४, ५, ६, ७ खारेज गरिएको छ । सो दफा बमोजिम भए गरेका काम कारवाहीहरु यस कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

आज्ञाले
भेषराज आचार्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत